

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

ข่าวสิ่งแวดล้อม ประจำวันที่ **วันที่ 7 ธันวาคม 2560**

หนังสือพิมพ์ **ไทยรัฐ** ปีที่ **68** ฉบับที่ **21870** หน้า **1,5**

ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังจากเริ่มใช้บังคับ นอกจากประชาชนตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น ยังมีข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมตามมาเป็นโขยง...

แต่หลายฝ่ายเห็นว่า ทุกวันนี้การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในเมืองไทยยังด้อยประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนเชื่อมโยงกับนักกฎหมายหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นทนายความด้านสิ่งแวดล้อม อัยการ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม และตุลาการศาลปกครอง

ในคดีปกครอง ซึ่งมีการนำคดีสู่ศาลปกครอง พนักงานอัยการ ซึ่งเปรียบเสมือนทนายความของแผ่นดิน มักจะทำหน้าที่เป็นฝ่ายแก้ต่างให้แก่รัฐ หรือทางราชการ เมื่อรัฐถูกฟ้อง หรือตกเป็นจำเลย

เทียบกับในคดีอาญา อัยการมักจะพิจารณาคดีไปตามสำนวนของพนักงานสอบสวน ส่วนคดีแพ่งทางสิ่งแวดล้อม มักพิจารณาความเสียหายของตัวความเป็นหลัก

ในทางปฏิบัติ ปัญหาของคดีสิ่งแวดล้อมมีหลายเรื่อง ทั้ง กรณีไม่มีสิทธิฟ้อง หรือการยกฟ้องเพราะคดีขาดอายุความเพราะผู้ฟ้องไม่ใช่ผู้เสียหาย หรือหลักฐานเอกสาร และข้อมูลมีไม่เพียงพอ รวมทั้งกระบวนการทางศาลที่ใช้เวลานาน กว่าที่ทรัพยากรธรรมชาติและผู้ที่ได้รับความเสียหายจะได้รับการเยียวยา

แม้แต่การเข้าถึงหลักฐานบางอย่างของทนายความฝ่ายที่ฟ้องร้องรัฐเป็นจำเลย หรือการหาผู้เชี่ยวชาญซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนของภาครัฐ มาเบิกความเป็นพยานให้ ซึ่งกระทำได้ยาก เหล่านี้ล้วนเป็นตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

หรือในกรณีค่าเสียหายที่ได้รับต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อมก็ต่างกัน จนกลายเป็นคำพูดแตกคั่นกันว่า คนตายได้น้อยกว่าคนเป็น เช่น คนตายได้แค่ค่าปลงศพ และค่าขาดการทำงาน ส่วนผู้ได้รับผลกระทบที่รอดชีวิต ได้ทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดงาน ค่าทุพพลภาพ ฯลฯ

ส่วนค่าเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม มักไม่ได้ลงในรายละเอียด แต่ศาลจะมองค่าเสียหายทางตรงเป็นหลัก มีเพียงบางคดีที่มองค่าเสียหายทางอ้อมให้ด้วย เช่น เห็นว่าป่ายังประโยชน์ให้แก่มวลมนุษย์ เป็นต้น

วันก่อนที่โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ หลักสี่ จึงมีการจับเข้าคุยกันในหัวข้อ “ทำอะไรจึงจะเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม”

ดร.ประพนธ์ คล้ายสุบรรณ ตุลาการศาลปกครอง หนึ่งในผู้ร่วมถกปัญหา บอกว่า ในแง่อำนาจฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมนั้น กฎหมายเขียนให้รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ

ดังนั้น ในคดีอาญาดำพนักงานอัยการไม่สั่งฟ้องและผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นเห็นชอบด้วยกับอัยการ ประชาชนไม่สามารถฟ้องคดีได้

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

ข่าวสิ่งแวดล้อม ประจำวันที่ **วันที่ 7 ธันวาคม 2560**

หนังสือพิมพ์ **ไทยรัฐ** ปีที่ **68** ฉบับที่ **21870** หน้า **1,5**

เพราะถือว่ารัฐซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาตินั้นต่างหากคือผู้เสียหาย
“เปรียบเทียบกับบางประเทศเช่น ที่สหรัฐอเมริกา องค์กรเอกชน
ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ฉลาด เขาใช้วิธีดึงเอาคนที่เกี่ยวข้องเข้ามา
เป็นผู้แทนในคดีด้วย เช่น ดึงเอาคนในพื้นที่ ซึ่งได้รับผลกระทบ และ
สมาคมต่อต้านภาวะโลกร้อน เข้ามาเป็นโจทก์ร่วมฟ้องหน่วยงานของ
รัฐ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม”

“ผู้ที่คิดว่าตนได้รับความเสียหายควรมาคู
หรือไกล่เกลี่ยกันที่ศาลก่อนว่าตกลงกันได้หรือไม่
เพราะผลกระทบจากความเสียหายในคดี
สิ่งแวดล้อม มักจะเห็นช้า ต้องรอสักระยะ เช่น
ปะการังเริ่มตาย หอยเริ่มไม่โต หอยที่กินเข้าไป
มีสารพิษ ฉะนั้น ควรหาวิธีไกล่เกลี่ย หรือเยียวยา
ให้คนก่อน จึงค่อยไปเยียวยาสิ่งแวดล้อม”

ดร.ประพนธ์บอกว่า อีกปัญหาใหญ่ ก็คือ เรื่องกองทุนสิ่งแวดล้อม
ที่ผ่านมาการจัดการเงินกองทุนหลายพันล้านบาทแทบจะไม่มีการใช้
เงินจากกองทุนฯ ไปเยียวยาให้ประชาชน ซึ่งเจ็บป่วยจากการได้รับสารพิษ
ถึงเวลาแล้วหรือยัง ที่ต้องมีการปฏิรูปกฎหมายสิ่งแวดล้อมกันใหม่

ด้าน พญ.ดร.พรวิมล รัตนาศรี ผู้พิพากษาศาลฎีกา เห็นว่ากฎหมาย
สิ่งแวดล้อมทำให้โลกเข้าใกล้คนเรามากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เพราะสิ่งแวดล้อม
มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันไปทั่วโลก เช่น น้ำเสียไหลลงสู่ทะเลที่
ประเทศไทย แต่ก็ถือเป็นทะเลที่ได้รับผลกระทบเดียวกันไปทั่วโลก

“ผมเป็นคนต่างจังหวัด ตอนเป็นเด็กเวลาอยากได้หน่อไม้ ก็เดิน
ขึ้นไปขุดบนภูเขา อยากได้ปลา ก็ออกไปซื้อปลา ตอนนั้นใครๆก็
มองว่าการซื้อปลาเป็นเรื่องธรรมดา แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นเรื่องใหญ่มาก
มีโทษปรับถึง 1 แสนบาท และศาลไม่สามารถลงโทษให้ต่ำกว่านี้ได้

ข่าวสิ่งแวดล้อม ประจำวันที่ **วันที่ 7 ธันวาคม 2560**

หนังสือพิมพ์ **ไทยรัฐ** ปีที่ **68** ฉบับที่ **21870** หน้า **1,5**

เพราะในระดับสากล การซื้อปลาถือเป็นเรื่องร้ายแรง ต้องเอาโทษให้หนัก”

พุดฉวนรบอกว่าเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมทำให้โลกวิงวอนหาเราในหลายๆมิติ เมื่อวิธีคิดเปลี่ยนไป การตัดสินใจจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม ซึ่งเขาเห็นว่า การลงโทษรุนแรงตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาเสมอไป และเห็นว่า ในคดีสิ่งแวดล้อมถ้าเป็นไปได้ ย่าให้มีปัญหาไปถึงศาลดีที่สุด

“ผู้ที่คิดว่าตนได้รับความเสียหาย ควรมาคุย หรือไกล่เกลี่ยกันที่ศาลก่อนว่าตกลงกันได้หรือไม่ เพราะผลกระทบจากความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อม มักจะเห็นช้า ต้องรอสักระยะ เช่น ประการังเริ่มตาย หอยเริ่มไม่โต หอยที่กินเข้าไปมีสารพิษ ฉะนั้น ควรหาวิธีไกล่เกลี่ยหรือเยียวยาให้คนก่อน จึงค่อยไปเยียวยาสิ่งแวดล้อม”

ขวัญชัย โชติพันธุ์ หนายความด้านสิ่งแวดล้อม จากสภาพนายความแห่งประเทศไทยฯ บอกว่า กรณีคดีสิ่งแวดล้อม สภาพนายความทั่วประเทศรองรับ ทั้งออกให้ความรู้และช่วยเหลือแก่ประชาชนมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 6 ปีแล้ว

ปัญหาหลักๆของคดีสิ่งแวดล้อม มีตั้งแต่เรื่องการขาดแคลนน้ำ ขยะและสารพิษตกค้างในพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม จากการทำตัดไม้และถางป่า รวมไปถึงการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

“คดีหรือปัญหาทางสิ่งแวดล้อม มักเกิดจากการที่ต่างฝ่ายต่างแย่งชิงทรัพยากรกัน เช่น ภาคอุตสาหกรรมก็จะเอาคนในชุมชนท้องถิ่นก็จะเอาเมื่อแย่งกันหนักเข้า ก็ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม แต่ลองสังเกตดู สุดท้ายแล้วมักสู้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลายคนมักพบจุดจบเหมือนกันหมด คือ ถูกฆ่าตาย”

ขวัญชัยบอกว่าการตายของคนเหล่านี้เป็นเครื่องย้ำเตือนเราว่า ถ้ากฎหมายไม่เอื้อให้ผู้คนหันหน้ามาเข้าใจกัน ก็จะต้องมีการถูกฆ่าตายกันต่อไปเรื่อยๆอีกไม่รู้กี่ศพ ปัญหาจึงอยู่ที่ทำอย่างไรจึงจะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆทราบถึงอนุสัญญาต่างๆที่ไทยไปผูกพัน เช่น แลมซาร์ ไซเตส รวมทั้ง อบต.ต่างๆ ควรพาเด็กและเยาวชนไปดูความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นของตน จะได้เกิดความภาคภูมิใจและความหวงแหน

ส่วนพิทยาปราโมทย์วรพันธุ์ เจ้าหน้าที่ของกรมควบคุมมลพิษ บอกว่าการที่กรมควบคุมมลพิษมีหน้าที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเฝ้าระวังปัญหามลพิษให้แก่ประชาชน จึงทำให้เป็นหน่วยงานที่มักจะตกเป็นผู้ถูกดำเนินคดีบ่อยครั้ง

“สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของวิทยาศาสตร์ บางคนบอกว่า ควรแยกจัดตั้งพิเศษเป็นศาลสิ่งแวดล้อม แต่ผมเห็นว่าเป็นเรื่องลำบาก แม้จะขอเรียกตัวผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมมาช่วยการทำงานของศาลได้ก็ตาม”

“อีกปัญหาอยู่ที่คดีสิ่งแวดล้อม ฝ่ายนายทุนมักจะเงินใหญ่ แต่ฝ่ายประชาชนที่ได้รับผลกระทบมักเงินน้อย เวลาต่อสู้กันประชาชนจึงลำบากแถมยังต้องใช้เวลาานานมาก จึงมักจะอ่อนล้าอ่อนแรง นี่ก็ห้องโหว่ในเชิงระบบบริหารจัดการและตัวบทกฎหมายที่ต้องช่วยกันคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะเกิดความเป็นธรรมที่ปลายน้ำ” พิทยาฝากคำถามทิ้งท้าย.